

Drie ambities van Kennisnet voor toekomstgericht onderwijs

Het onderwijs bereidt leerlingen voor op leven, leren en werken in een wereld waar technologie overal vertegenwoordigd is. Een wereld waarin virtueel en fysiek steeds meer samensmelten en die onze verwachtingen te boven gaat. Het is noodzakelijk dat hedendaags onderwijs alle leerlingen voorbereidt op deze wereld. Digitalisering gaat niet alleen over de toekomst, maar heeft grote impact op het onderwijs van vandaag. Een recent voorbeeld hiervan is ChatGPT. Investeren in onze toekomst vraagt om een heldere visie van het kabinet op digitalisering. De onderwijssector heeft voldoende middelen, passende ondersteuning en duidelijke kaders nodig.

De uitdaging: leven, leren en werken in een digitale wereld

In Nederland hebben 2,5 miljoen mensen van 16 jaar en ouder moeite met lezen, schrijven en/of rekenen. Onderzoek¹ laat zien dat bijna het dubbele aantal (4,5 miljoen mensen) niet mee kan komen in een wereld met vooral veel digitale (overheids)informatie. Ook zijn steeds meer diensten alleen via internet beschikbaar. 2,6 miljoen Nederlanders van 18 jaar en ouder worstelen met de digitale betaalwereld (onderzoek van De Nederlandsche Bank in maart 2023). Een groot deel daarvan zijn ouders van kinderen die naar school gaan. Kinderen leren daarom niet vanzelfsprekend thuis hoe zij moeten omgaan met digitale informatie en beschikken niet per definitie over digitale vaardigheden.

En, wat is echt en wat niet? Dat is voor ons allemaal steeds moeilijker te beoordelen. Naast het inmiddels traditionele nepnieuws zien we steeds meer AI-toepassingen die mensen perfect nabootsen. En misschien wel het belangrijkste: onder invloed van technologie en internationalisering verandert de arbeidsmarkt fors. In sommige sectoren is sprake van grote tekorten, terwijl andere beroepen juist steeds meer verdwijnen.

Hoe kan de politiek het onderwijs steunen?

Onderwijs moet de kansen van technologie benutten en die kansen laten bijdragen aan beter onderwijs voor elke leerling. Tegelijkertijd moeten we goed nadenken en bepalen wat we wel en niet tolereren in onze samenleving. Uitgangspunt bij digitalisering in het onderwijs is recht doen aan de **waarden** die we met elkaar belangrijk vinden: **menselijkheid, rechtvaardigheid** en **autonomie**. Scholen zijn verantwoordelijk voor een doordachte inzet van ict. Daarvoor hebben ze voldoende middelen nodig, moeten ze kunnen vertrouwen op een goed werkende publieke ondersteuningsstructuur en gebruik kunnen maken van betrouwbare leveranciers. Van een nieuw kabinet vragen we om dit vanuit een duidelijke visie mogelijk te maken. Blijf investeren in de ruimte en randvoorwaarden die het onderwijs nodig heeft.

Daarbij gaat het om de volgende drie ambities die wij hieronder toelichten:

1. Onderwijs bereidt iedereen voor op de wereld van nu en op de toekomst
2. Leerlingen hebben recht op een veilige, digitale leeromgeving
3. Regie op onderwijsgerichte ontwikkelingen in de commerciële en publieke sector

¹ Zie <http://kn.nu/KNpamflet.w.communicatierijk.p3>

1. Onderwijs bereidt iedereen voor op de wereld van nu en op de toekomst

In Nederland verdient elk kind onderwijs van goede kwaliteit. Daarom moeten we de toenemende kansenongelijkheid op scholen tegengaan. Kansenongelijkheid zien we terug bij het gebruik van devices, zoals laptops en tablets, waarbij leerlingen zonder die digitale hulpmiddelen niet goed kunnen participeren in de klas. Om kansenongelijkheid te vergroten is het belangrijk dat iedere leerling een eigen device tot zijn beschikking heeft. Het is anno 2023 niet meer uit te leggen aan ouders dat leermiddelen gratis zijn, maar dat dit niet geldt voor digitale hulpmiddelen.

Goed onderwijs bereidt leerlingen voor op leven, leren en werken in de maatschappij van morgen. Dat betekent dat het onderwijs leerlingen moet voorbereiden op een wereld waar technologie overal vertegenwoordigd is. Het herzien van het curriculum met ruimte voor digitale geletterdheid is van belang en biedt perspectief. Daarvoor is versterking nodig van digitale vaardigheden bij leraren. De kwaliteit van de leraar bepaalt in de eerste plaats de kwaliteit van het onderwijs. Deskundigheidsontwikkeling bij de lerarenopleiding voor het scholen van toekomstige leraren en bijscholing van huidige leraren, verdient dan ook de hoogste prioriteit. Het Expertisepunt Digitale geletterdheid ondersteunt scholen bij de implementatie van digitale geletterdheid.

Wat leerlingen moeten leren verandert continu omdat het onderwijs mee moet bewegen met maatschappelijke en technologische ontwikkelingen. Die noodzakelijke meebeweging stelt ook eisen aan het verandervermogen van het onderwijs, denk aan AI.

2. Leerlingen hebben recht op een veilige, digitale leeromgeving

Leerlingen binnen het po en vo zijn voor digitale veiligheid afhankelijk van hun school. Dit geldt voor zowel de cybersecurity als hun privacy. De leeromgeving van deze minderjarigen speelt zich steeds meer af in het digitale domein. Daardoor neemt de urgentie van een goede inrichting van de ict-infrastructuur en een digitaal veilige omgeving alleen maar toe. Schoolbesturen zijn zelf verantwoordelijk voor de verwerking van persoonsgegevens van leerlingen en leraren. Met het programma Digitaal Veilig Onderwijs (DVO) maken wij samen met OCW, raden en SIVON, scholen bewust van de potentiële gevaren. Wij voorzien de sector van de nodige kennis om hun verantwoordelijkheid te nemen en leveren ict-diensten die het digitale domein veilig(er) maken.

Voor het versterken van het urgentiebesef onder scholen is eveneens een stevige politieke visie op digitale veiligheid in het onderwijs nodig. Daarnaast zal de overheid meer middelen beschikbaar moeten stellen om scholen echt (digitaal) veilig te maken. Dit heeft zowel betrekking op financiële middelen als ondersteuning, zowel in de vorm van expertise als (landelijke) publieke ict-diensten.

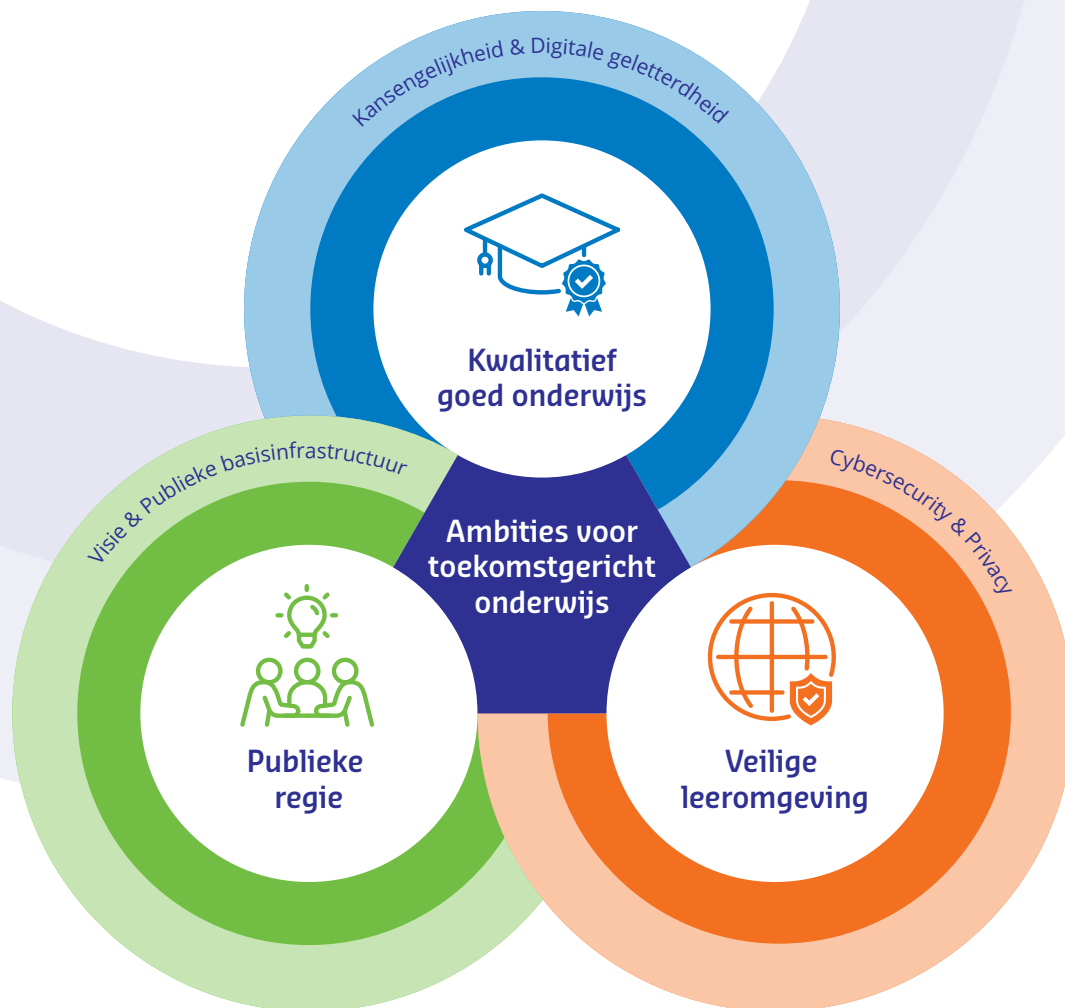
3. Regie op onderwijsgerichte ontwikkelingen in de commerciële en publieke sector

De impact van technologische ontwikkelingen dringt vandaag de dag door tot elke laag van een school. Naast het feit dat we als onderwijssector goed op de hoogte willen blijven van deze ontwikkelingen, is het van belang dat we daar regie op blijven uitoefenen. Het afgelopen jaar heeft AI nogal wat teweeggebracht en deze beweging heeft de leemtes binnen de sector blootgelegd. Kennisnet is van mening dat we moeten blijven investeren in kennisontwikkeling op scholen. Ons streven is dat leraren over de benodigde kennis beschikken, zodat zij weloverwogen beslissingen kunnen nemen over zowel de kansen als de gevaren die AI met zich meebrengt. Samenwerking binnen het onderwijsveld is hierin een vereiste. Zo bereiden we onderwijsprofessionals voor op de gevolgen van AI op het onderwijs en stellen we hen in staat proactief op dit soort ontwikkelingen te handelen.

Kennisnet pleit voor een duurzame (publieke) basisinfrastructuur voor het onderwijs. Overheid en sector moeten met elkaar in gesprek blijven om tijdig bij te kunnen sturen vanuit nieuwe inzichten, want technologische ontwikkelingen volgen elkaar vandaag de dag in rap tempo op. Wij zijn ons ervan bewust dat samenwerking een voorwaarde is voor de doelmatigheid.

De politiek kan professionals in de onderwijssector stimuleren om samen te werken en de regie te houden. Door sectorale, nationale en/of Europese keuzes en afspraken te maken, kunnen we de positie van het onderwijs tegenover de markt versterken. Voorzie daarom scholen van voldoende informatie over Europese ontwikkelingen. Door publieke krachtenbundeling zorgen we ervoor dat onderwijswaardes als **autonomie, rechtvaardigheid en menselijkheid** leidend zijn voor de keuzes die scholen maken, zodat leerlingen onbezorgd kunnen leren en leven.

Kennisnet vertrouwt erop dat de politiek ook de urgentie ziet van bovengenoemde ambities. Zoals eerder gezegd vraagt investeren in onze toekomst om een heldere visie van het kabinet op digitalisering. Geef scholen voldoende middelen, passende ondersteuning en duidelijke kaders. Samen hebben wij immers de plicht leerlingen van nu alle vaardigheden aan te leren die zij straks nodig hebben om hun eigen weg te vinden in de nieuwe, vooral digitale wereld.

Meer weten over Kennisnet?
Kijk dan op www.kennisnet.nl